

Skåne C. W. Regner Olsson 1.
Långgömd
1933

3777

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

1. Man skulle alltid slakta, när månen var i nedan, ty då gick det inte mark i fläsket, trodde man.

2. Måtte slakta en häst ansågs ohygieniskt. Det var också alltid rackaren, som fick utföra den slakten, ty han kom ändå aldrig till himmelen. Betalning erlades till rackaren för varje gång, som han tog i hästen. Eftersom rackaren ansågs för en sämre människa, fick man inte umgås med honom. Man fick inte ens äta i lag med honom vid samma bord. Det sadas om rackaren, att han kunde "stämna" blodet i folk.

6. För endast tio år sedan kasterades en hund i mitt hem (upptecknarens). Det var en schäferhund, som var mycket arg och vaken, men han brukade ofta springa från oss. En gång kom det en kattare dit, närmare bestämt Olof Brölin

Skåne -
Långseröd

Uppst. av
Regner Olsson ^{2.}
1933

3777

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Min fader talade då om att hunden brukade springa i byn. Brötin sade då, att det var bara till att kastrera hunden, så var det av-
hjälpt. Samtidigt lyfte min fader den förhå-
gan, att hunden inte skulle bli så arg och raken
genom kastreringen. Brötin ^{lovade} emellertid att göra
det, så att hunden skulle bli likadan som föri-
ut. Under operationen gjorde tattarens några
konstigheter med de delar, han skar bort eller
nästan näj bort, ty han skar ej så väst
mycket, och så mumlade han några ord. Sedan
sade han: "Nu ska hunden bli lika bra som föriut."
Han blev så acka, och han lever ännu och är
trots sina tolv år en duktig och tillgiven hund.
8/ När man begror självdöda djur, skar
man ett kors i länder föi att inte fler av
husdjuren skulle dö likadant

9. Harande kvinnor fingo inte närvara vid släkt, ty barnet kunde då lätt få något lyfte, särskilt "slaget" var man rädd för.

10. En del slaktare hade en formel som sades till djuret innan det avlivades, men formeln har ej av mig kunnat utlösas.

För att inte blodet skulle ställa till någon olycka eller onda andar få makt över det, brukade man lägga en stälbit t.a. ett knivblad i spannen, i vilken blodet skulle uppsamlas.

13. Hjärtklaffarna skulle skäras bort från hjärtat och förstöras, ty åt man dem, kunde man få hjärtslag. Vidare skulle den minsta lungspetsen skäras bort och förstöras, ty råkade en harande kvinna äta den fick barnet en följfel.

4. 3777

17.) När det gällde att spä med ben, skulle man ta vara på ett ben, som sitter i nacken på svinet. Som benet beskrivits för mig förde det ganska sannolikt vara den ^{översta} sista halvkötan, som sitter närmast huvudet's ben.

18.) En människa som led av slagenfall skulle dricka varmt blod från ett slaktat djur. Var det en kräma som skulle botas, skulle det vara blod från ett handdjur, och var det en man, skulle det vara från ett bondjur.

Människor som vätte på sig i sängen skulle bita huvudet av en levande mus och därigenom bli befriade från sin otäckhet.

21.) Håran användes ofta till att väva läcke utar, som användes till härläcken.

Dessa läcken kallades för vöttotäcken eller nöthärläcken.

22./ Hekorn tog man vara på, ty dessa kunde användas, om de voro vackra, till att hänga kläder på eller också gjorde man smutsdosor av dem. Man kunde även ha horn till gagn, när man stoppade korv för hand.

Blåsan (av svin) brukade barnen få. Den blåstes upp till en stor boll och sedan tor-kade den och blev mycket stark. Gallan använde man till att bota brännsår med, och Gyramegan blev ett utmärkt försvarsmedel.

23./ Hemmaräkande kyddväster för slaktmas varo linjan och mejan.

24./ Det var särskilt färskinn som garrades i hemmen, ty dessa använde man till påsar, vilka syddes av sträddarna i orten.

26./ Utan blodkorven skickades alltid smakbitar till gramarna. Den blodkorven, som gjödes av den yttersta delen av d. s. k. raka tarmen skulle slaktaren ha. Den kallades också för "slaktarepölsan."

28./ När man skulle koka blodkorven, skulle man, innan korvarna lades i grytan, kasta dit mjölet med orden "Gud välsigne dig pölschällare." Härigenom kunde man vara säker på att korvarna inte skulle spricka sönder.

Beträffande pengar och skatter

1./ Min moders farmoder använde sina stumpon, som hon bar på sitt bröllop, till att förvara pengar och små silver- och guldraker i. Hon påstod nämligen, att ingen giv kunde stjåla dem där i hennes brudstrumpon.

2./ På en söndag skulle man aldrig betala ut några pengar. Det var ej bra.

3./ För att få tur med pengar, som man tog emot, skulle man blåsa tre gånger i handen, innan pengarna togs emot.

När man hade tagit en väcka tygg ur vävstolen, skulle man kasta den på den-
samma sättet: "Ligg där och ike på en
tyvaregg. Då behöfde man ej befara att någon
tyv skulle stjäla den.

5./ Hittade man något mynt, skulle man taga noga vara på det samma, ty man sa sig, att så länge det fanns i huset, så länge skulle det ike förefinnas brist på pengar.

6./ Om en peng tappades, strax innan man skulle bege sig till marknads, skulle man låta den ligga. Tog man upp den, kom

Skänke
Fins W
Königsberg 1733

8. mt. Ragnar Olsson
3777 Ber. Kim Håkanson
född 1852

affärerna att gå dåligt, och man fick icke
sälts allt, vad man skulle. Det gäller om bö-
derna, då de körde till staden för att sälja
djur, fläsk och andra fönödenheter.

9. / När ett hus byggdes, skulle man
alltid mura in en stälbit under tröskeln,
ty om något övernaturligt väsen (troll eller dylikt)
kom för att göra husets folk illa upphärdes
deras makt så fort de trampade över tröskeln.

11. / För att den döde icke skulle gå igen,
brukade man lägga grynen i kistan. Han måste
nämligen då, trodde man, först räkna grynen
innan han kunde lämna kistan, och detta
ansåg man så gott som omöjligt.

För att förhindra den döde att
gå igen till hemmet, slog man vatten träs
över vägen, när kistan kördes mot kyrkogården.

Tillägg till 5. / Innan man tog upp ett litet
mynt, skulle man spotta tre gånger på det för
att tillintetgöra smittopara, ty det kunde
hända att myntet var utlagt för att över-
föra sjukdom.

16. / Genom bloss kunde man få reda på
gömda skatter. — Skulle så sent som i min
dagar har en gubbe försökt sig på att leta
reda på nedgrävda skatter genom att iakt-
taga bloss, som ibland flammade upp över det
ställe, där skatten var nedgrävd. —

17. / För något över 100 år sedan levde
en man vid namn Nils Henriksson i Rams-
åsa. Han har varit en mycket mycket avlög-
sen släkting till mig på min moders sida.
Oftur som det är så pass länge sedan,
vet ju ingen om reda på nämnda Henrikssons

vidare släktutveckling. Emellertid skall det i stället finnas bevarat ett halmband av silver, som tillkommit på följande sätt.

Henrikssons barn sprungo en gång ute och lekte i en enebaska en kväll. Plötsligt fingo de syn på en hel massa mycket vacker trätt, som var uthängd på buskarna. En av pojkarne var förtas genast färdig med ett pojkestreck och tog upp sin kniv och kastade till måls med den mot ett plagg. Så fort ställbladet rörde vid plagget, försvann all trätt. Vad som endast blev kvar var ett silverhalmband, som hängde på det ställe, där det plagget hängt mot vilket pojken kastade kniven. Barnen togo dyrqvipen med sig hem och berättade hela historien för föräldrarna. De förklarade saken på följande sätt.

Trullen hade naturligtvis hängt ut
sina dyrbarketer för att lufta och sola dem,
men för att ingen skulle ta något från dem,
hade det trollat om dem till trätt. När man
stälbladet träffade plagget hävdes förtroll-
ningen, och smycket blev synligt.

Följande historia belyser, att
man skulle vara ytterst försiktig med saker,
som man tillade, ty de kunde så lätt vara
utlagda för att påföra tillaren en sjukdom,
som utläggaren då bepriades ifrån.

Det var på den tiden då min (upp-
tecknarens) morfar var liten. Hans föräldrahem
var beläget invid Tomelilla.

En dag hände det, att en av
hans bröder tillade en gummiboll. Han tog

bollen och hade den att lita med hela dagen. Det är att märka, att han då var alldeles frisk. Emellertid fick han en sådan fruktansvärd värk i ena benet, när det blev kväll, så att benet kröptes. Hela natten plågades han och kunde omöjligt sova. På morgonen befälde fadern min morfar att gå och höra sig för hos den kloka qumman på Romelklint.

Det var tidigt på morgonen, som han begav sig från Tomelilla mot Romelklint, ty han skulle komma tillbaka på dagen. Under vägen kom han till ett ställe, där man slagit hö, men det syntes inte till några arbetare. Det stod emellertid ett krus med dricka, och han kände en oemotståndlig törst, så att han tog sig för att dricka utav det. När han hade druckit, tyckte han,

13,
3777

att eftersom han hade druckit utan lov, så
borde han betala drickes. Han lade därför
en Fyngofemöring på bordet, och sedan fortsatte
han sin färd.

När han kom fram till gumman,
sade han sitt ärende och talade om händelse-
förloppet. Hon svarade honom genast, att skulle
hon kunnat rädda hans bror, så skulle han ha
varit hos henne, innan solen gick upp. Nu kom-
de hon endast att tillåta hans värk, men hans ben
fick bli brokigt.

Han fick lite medicin med sig, som
den sjuke skulle ta in innan solen gick ned.
Efter solens nedgång skulle man röka den sjuke
med rökelse, som gumman också skickade med,
och därefter skulle värtken vara försvunnen.

"Ollen så en sak", sade gumman

"när du gick hit, drack du av ett krus, men det gjorde ingenting, ty du betalade ju vad du drack. Dock säger jag dig, gör inte om det, när du går hem."

Da han på hemvägen kom förbi det ställe, där han druckit, stod kruset fortfarande likadant, och han kände en nästan omotståndlig törst, men han sprang förbi det för att slippa råka illa ut.

När han kom hem, behandlade man sjuklingen som gummor föreskrivit, och sedan man råkat honom stillades värken så gott som omedelbart, men hans ben förblev brokigt.

En annan händelse, som ämnat i min
hembygd för endast en korta sekel sedan, hand-
lar om hur en flicka botades från ett elakartat
exsem på händerna.

Frägararande flicka hade fått ett ovy-
ket otäckt exsem på händerna t. o. m. naglarna
trillade av. Då kom det en gammal kvinna
dit och fick se henne. Kvitman, Hanna Jöns
Nils, lovade att skaffa en vit snigel och genom
den skulle hon bli bra på händerna igen.

När hon hade köpt en vit snigel,
gick hon ästad med den och sade flickan, hur
hon skulle behandla sig med den.

Först och främst skulle hon förva-
ra snigeln i en och samma kopp, och där fick
den inte komma ifrån, utan när hon gned hän-
derna med den. Snigelsvingen skulle verkställas

tre kråttor i rad. Därefter skulle snigeln fästas i klypan av en kliven träpinne och sättas upp under takskägget, där den skulle torka till döds, och då skulle händerna vara bra.

Med den första snigeln blev det otur, ty den hade kommit ur koppeln en morgon och satt på väggen. Flickan fortsatte dock som gumman hade sagt, men händerna läktes inte.

Efter ett par veckor kom gumman dit och frågade hur det stod till. Ja, det var ju lika dant, det hade inte hjälpt.

"Så har du låtit snigeln komma på villorägar, din slarva," sa gumman. — "Ja, det hade den ju. — "Nä," sa gumman, "nu ska jag försöka leta reda på en ny sådan snigel till dig, men slarva inte med den."

Snart nog kom hon med en ny

17. 3777

snigel, och om var flickan allt försiktig, och om
gick det bra. Oslöflersom snigeln tokade
under takskägget lätts händerna, och när sni-
geln var död, oro händerna bra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17